

УДК 378.091.011.3-051:373.3]:37.091.26-047.42
DOI 10.31494/2412-9208-2022-1-3-325-333

**EXPERIMENTAL STRUCTURAL-FUNCTIONING EFFECTIVENESS
MODEL VERIFICATION IN THE FORMATION OF THE READINESS
IN THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO DESIGN
AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT**

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ДІЄВОСТІ СТРУКТУРНО-
ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ПРОЄКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА**

Karina OLEKSENKO,
Phd student

Каріна ОЛЕКСЕНКО,
аспірантка

karinessa48@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2965-5145>

*Dmytro Motornyi Tavria State
Agrotechnological University,*

*Таврійський державний
агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного,*

✉ 66, Zhukovsky street,
Zaporizhzhia, 69600, Ukraine

✉ вул. Жуковського, 66,
м. Запоріжжя, 69600, Україна

Original manuscript received: March 31, 2023

Revised manuscript accepted: April 09, 2023

ABSTRACT

In the professional standard for the profession «Primary school teacher of a general secondary education institution», one of the main labor functions is «participation in the organization of a safe and healthy educational environment», which implies the ability formation to design cells for teaching, educating and developing students. Significant changes must be made in the process and content of the training of primary school teachers who are capable of designing a learning environment according to the modern Ukrainian school requirements. The article describes diagnostic tools for assessing the formation component levels of the future primary school teachers readiness to design the learning environment according to personal, content-procedural and evaluative-regulatory criteria: determining personality orientation vectors according to B. Bass; analysis of goods activity; motivational essay; short orientation test according to E. Vanderlik; self-assessment scale of meta-cognitive behavior according to D. Lacoste; creative thinking test according to S. Mednik; determination of the reflectivity level; methodology for determining the emotional intelligence level according to N. Hall; methodology for the volitional self-regulation research according to E. Eidman An experimental data analysis showed qualitative changes at the low and medium levels of the future primary school teachers readiness formation to design the learning environment, which is due to a decrease in the number of applicants for higher education in these categories during the pedagogical experiment in the CG (by 6,97% and 6,33%, respectively) and EG (by 13,92% and 17,73% respectively). Sufficient and creative formation levels of this readiness also demonstrated positive qualitative changes: an increase in the number of applicants for higher education in the CG (by 10,13% and 3,17%, respectively) and the EG (by 22,16% and 9,49%, respectively). The obtained results are confirmed using mathematical statistics methods, particularly, Pearson's

criterion calculation = 11,2 and Student's t-test $t=8,4$. In all respects, there were statistically significant changes in the formation level of the future primary school teachers' readiness to design the learning environment, which is the basis for asserting the high effectiveness of the developed structural and functional model, particularly, the proposed organizational and pedagogical conditions, forms, methods and means.

Key words: *readiness, experimental research, diagnostics, model, elementary school, teacher.*

Вступ. У професійному стандарті за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» однією з основних трудових функцій зазначено «участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища», що передбачає сформованість здатності до проєктування осередків навчання, виховання і розвитку учнів. Це вимагає від вчителя, по-перше, оволодіння знаннями щодо особливостей змістовного наповнення освітнього середовища та обладнання для забезпечення викладання навчальних предметів; по-друге, уміннями та навичками використовувати дидактичний матеріал та обладнання в навчальному приміщенні з урахуванням їх актуальності, доцільності, функційності, естетичної привабливості, індивідуальних освітніх потреб учнів; проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку спільно з учнями, зважаючи на їхні вікові особливості, інтереси та потреби [10:8; 22].

Виникає потреба в перегляді процесу та змісту підготовки вчителів початкових класів до проєктування навчального середовища за вимогами сучасної української школи.

Проблемі підготовки вчителів нової генерації присвячено низку наукових праць з розробки моделей, стрижнем яких є: інформаційно-комунікаційні технології (В. Андрієвська) [1:20]; мультимедійні технології (М. Борисенко) [2]; народне декоративно-ужиткове мистецтво (Г. Бучківська) [3:19]; технології партнерства (Ж. Вихрестенко) [4:11]; проєктна діяльність (Н. Гущина) [5]; інноваційні технології (О. Красовська) [6:17]; веб-технології (А. Крижановський) [7:9]; навчально-ігрові технології (М. Марко) [8:11]; діалогічне навчання (К. Фомін) [12:9] та інші. За результатами експериментальних педагогічних досліджень, науковцями констатовано позитивні зрушення у сформованості досліджуваних показників, зміни рівня яких є статистично достовірними.

Аналіз педагогічних досліджень з початку періоду реформування початкової освіти засвідчує активні пошуки науковців стосовно забезпечення освітніх потреб Нової Української школи. Однак проблема підготовки майбутніх учителів початкової школи до проєктування осередків навчання, виховання і розвитку учнів залишається актуальною для сьогодення.

Метою статті є висвітлення результатів педагогічного експерименту з перевірки дієвості структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища.

Відповідно до мети визначено такі завдання: схарактеризувати діагностичний інструментарій з оцінки рівнів сформованості компонентів

готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища; зазначити результати педагогічного експерименту з перевірки дієвості структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища; надати статистичні дані з відстеження динаміки рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища та встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження.

Методи та методика дослідження. Методика проведення дослідження містить діагностику (анкетування, тестування, аналіз продуктів діяльності здобувачів вищої освіти та інше) для оцінки рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища; педагогічний експеримент для перевірки дієвості структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища; статистичні методи (кількісна та якісна обробка даних) для відстеження динаміки рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища та встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження.

Результати та дискусії. Педагогічний експеримент з перевірки дієвості структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища здійснено в три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний. Перший етап – констатувальний, під час якого відбувся вибір необхідної кількості експериментальних навчальних груп та закладів вищої освіти, визначення необхідної тривалості проведення експерименту, розробка методики його проведення, вибір методів анкетування, тестування, аналіз продуктів діяльності для вивчення початкового стану респондентів, визначення ознак, за якими спостерігатимуться зміни в експериментальному об'єкті під впливом відповідних педагогічних чинників; вивчення початкового стану організаційно-педагогічних умов; встановлення стану учасників педагогічних впливів; вибір критеріїв ефективності запропонованої системи заходів. Другий етап – формувальний (безпосереднє проведення експерименту), в ході якого проведено інструктаж учасників експерименту про порядок і умови його впровадження; зафіксовано одержані на основі проміжних зрізів дані про хід експерименту, що характеризували зміни в об'єкті під впливом експериментальних заходів; визначено можливі типові недоліки, які можуть виникати під час проведення експерименту. Третій етап – контрольний, протягом якого здійснювалося підбиття підсумків експерименту, описувалися результати впровадження розробленої структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища (за рівнем сформованості компонентів готовності – мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльносного, емоційно-вольового).

Зважаючи на те, що основним показником дієвості структурно-функціональної моделі є рівень сформованості компонентів готовності

майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища, вибір методів діагностики здійснювався з урахуванням таких особливостей: складність комплексу характеристик структурно представленими компонентами готовності; відсутність універсальних методик виявлення рівнів сформованості мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльносного та емоційно-вольового компонентів; необхідність моніторингу академічних та особистісних досягнень здобувачів вищої освіти. У зв'язку з цим для комплексної діагностики сформованості професійних якостей майбутніх учителів початкової школи ми поєднали різні методи: анкетування, тестування, аналіз продуктів діяльності.

Вибір методів з визначення рівня сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища здійснювався відповідно до методологічних вимог. Так, наприклад, ми обрали тести за функціональною ознакою щодо предмета дослідження: тести досягнень – методики, за допомогою яких можна визначити рівень засвоєння конкретних знань майбутніх учителів початкової школи; тести особистісні – методики психодіагностики, за допомогою яких можна визначити різні риси майбутніх учителів початкової школи та їх характеристики. При впровадженні тестів дотримувалися вимог щодо обов'язкового для всіх комплексу випробовувальних завдань; чіткої стандартизації зовнішніх умов, у яких проводиться тестування; наявності стандартної системи оцінювання та інтерпретації отриманих результатів; використання середніх показників результатів вимірювання.

При розробці та впровадженні анкет дотримувалися таких основних вимог: запитання характеризують так явище, щоб очікувані відповіді на них могли бути вірогідними; запитання можуть бути як прямі, так і непрямі, як з варіантами відповідей, так і без них; формулювання запитання не повинне схилити до певної відповіді; варіанти відповідей повинні мати однозначне розуміння; кількість варіантів відповідей повинна забезпечувати максимально можливу їх вірогідність; пропонувати контрольні комбінації запитань: прямі, посередковані запитання; особисті, безособові запитання; передбачати попередню перевірку ступеня розуміння запитань на невеликій кількості здобувачів вищої освіти і здійснювати корегування змісту анкети.

Для проведення педагогічного експерименту було відібрано експериментальну та контрольну групи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта, загальною кількістю 316 осіб. У контрольну групу обрано 158 осіб, професійна підготовка яких здійснювалася на основі традиційно сформованої практики. В експериментальну групу ввійшли 158 осіб, професійна підготовка яких здійснювалася з упровадженням розробленої структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища [9; 10; 11; 13].

Об'єктивність результатів експериментального дослідження, спрямованого на перевірку дієвості структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування

навчального середовища, забезпечувалася еквівалентністю двох вибірок здобувачів вищої освіти, тобто однорідністю контрольних й експериментальних груп за рівнем сформованості компонентів готовності до проектування навчального середовища на початок експерименту.

З метою визначення початкового рівня сформованості готовності до проектування навчального середовища та перевірки наявності чи відсутності статистичних розбіжностей як рядів було прийнято індивідуальні значення тестових відповідей майбутніх учителів початкової школи.

За обчисленням середній бал початкового рівня сформованості готовності до проектування навчального середовища в контрольних та експериментальних групах мав незначні відмінності – 0,044. Переважну більшість в обох порівнюваних категоріях складали здобувачі вищої освіти із низьким та середнім рівнями сформованості готовності до проектування навчального середовища: 70,9% – у контрольних і 72,78% – в експериментальних групах.

За допомогою розрахунку t-критерію досліджено збіги і відмінності контрольних та експериментальних груп, що становило $t \approx 1,15$.

Табличне значення t-критерію Стьюдента більше, ніж розрахункове ($t_{\text{таб.}}(1,969) > t_{\text{роз.}}(1,15)$). Це свідчило, що обидві вибірки є однорідними для рівня достовірності 0,05 (ймовірність 5%), що, своєю чергою, дозволило стверджувати про недостатню значущість відмінності рівня готовності майбутніх учителів початкової школи експериментальної й контрольної груп і є умовно рівними.

Окремо було проаналізовано достовірність збігів і відмінностей контрольних та експериментальних груп щодо сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища на початок експерименту задля запобігання ймовірних похибок на формульовальному етапі: мотиваційний – 1,15; когнітивний – 1,14; операційно-діяльнісний – 0,79; емоційно-вольовий – 1,49.

Метою статистичного опрацювання отриманих даних педагогічного експерименту було оцінювання дієвості й результативності використання розробленої структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища. У процесі педагогічного експерименту здійснювалася порівняльна характеристика формування компонентів готовності до проектування навчального середовища за особистісним, змістовно-процесуальним та оцінно-регулятивним критеріями за допомогою таких методів дослідження: мотиваційний компонент – діагностика векторів спрямованості особистості за Б. Бассом (особистісний критерій), аналіз продуктів діяльності (змістово-процесуальний критерій), мотиваційне есе (оцінно-регулятивний критерій); когнітивний компонент – короткий орієнтовний тест за Е. Вандерліком (особистісний критерій), аналіз продуктів діяльності – комплексний опитувальник (змістово-процесуальний критерій), шкала самооцінки мета-когнітивної поведінки за Д. Лакоста (оцінно-регулятивний критерій); операційно-діяльнісний компонент – тест на креативне мислення за

С. Медником (особистісний критерій), аналіз продуктів діяльності (змістово-процесуальний компонент), методика діагностики рівня рефлексивності (оцінно-регулятивний критерій); методика на визначення рівня емоційного інтелекту за Н. Холлом (особистісний критерій), аналіз продуктів діяльності (змістово-процесуальний компонент), методика дослідження вольової саморегуляції за Є. Ейдманом (оцінно-регулятивний критерій).

На основі аналізу експериментальних даних засвідчили якісні зміни на низькому та середньому рівнях сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища, зумовлені зменшенням кількості здобувачів вищої освіти цих категорій впродовж педагогічного експерименту в КГ (на 6,97% і 6,33% відповідно) та ЕГ (на 13,92% і 17,73% відповідно). Достатній і високий рівні сформованості означеної готовності також продемонстрували позитивні якісні зміни: збільшення кількості здобувачів вищої освіти у КГ (на 10,13% і 3,17% відповідно) та ЕГ (на 22,16% і 9,49% відповідно).

Здійснений порівняльний аналіз величин абсолютного середнього значення якісних змін рівня сформованості компонентів готовності до проєктування навчального середовища в контрольних й експериментальних групах довів, що позитивна динаміка якісних змін у КГ ($S_p=6,65\%$) зумовлена традиційною професійною підготовкою, а в ЕГ ($S_p=15,83\%$) – результат професійної підготовки здобувачів вищої освіти за експериментальною моделлю.

Одержані результати експериментального дослідження були підтверджені використанням методів математичної статистики, зокрема розрахунку непараметричного критерію Пірсона – χ^2 . Одержане значення критерію Пірсона $\chi^2 = 11,2$. Отже, $\chi^2_{\text{експ.}} > \chi^2_{\text{крит}} (11,2 > 7,8)$. Окрім того, з метою встановлення неоднорідності експериментальних і контрольних груп за рівнем сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища розраховано t-критерій Стьюдента. Табличне значення t-критерію Стьюдента більше, ніж розрахункове ($t_{\text{таб.}}(1,7) < t_{\text{роз.}}(8,44)$). Це свідчить про те, що нульова гіпотеза відкидається, а приймається гіпотеза H_1 про відмінність рівня сформованості готовності до проєктування навчального середовища експериментальної й контрольної груп з ймовірністю 95 %.

Висновки. За всіма показниками відбулися статистично достовірні зміни рівня сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища, що дає підставу зробити висновок про високу дієвість розробленої структурно-функціональної моделі, зокрема запропонованих організаційно-педагогічних умов, форм, методів і засобів. Як діагностичний інструментарій з оцінки рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища можна використовувати методи анкетування, тестування та аналізу продуктів діяльності здобувачів вищої освіти. Перспективу подальших досліджень спрямовуємо на коригування

структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища в умовах змішаного навчання.

Література

1. Андрієвська В. М. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. докт. пед. наук : 13.00.04 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2019. 42 с.

2. Борисенко М. Ю. Методика навчання арифметичного матеріалу учнів початкової школи з використанням мультимедійних технологій : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2016. 22 с.

3. Бучківська Г. В. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва : автореф. дис. докт. пед. наук : 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2019. 39 с.

4. Вихрестенко Ж. В. Формування готовності до групової навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів засобами технології партнерства : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав, 2020. 25 с.

5. Гущина Н. І. Розвиток цифрової компетентності вчителів початкових класів в умовах проєктної діяльності : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти». Київ, 2019. 23 с.

6. Красовська О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій : автореф. дис. докт. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2017. 44 с.

7. Крижановський А. І. Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкової школи з використанням веб-технологій у педагогічних коледжах : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, 2017. 22 с.

8. Марко М. М. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Мукачівський державний університет. Мукачево, 2018. 23 с.

9. Олексенко К. Б. Експериментальне дослідження підготовки майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища. *Науковий вісник Льотної академії. Серія : Педагогічні науки. Збірник наукових праць* / гол. ред. О. І. Москаленко. Кропивницький : ЛА НАУ, 2022. Вип. 12. С. 87-93.

10. Олексенко К. Б. Особливості моніторингового дослідження формування готовності майбутніх учителів початкової школи до проєктування навчального середовища. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 1 (208). С. 45-50.

11. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736 від 23 грудня 2020 р. URL : <https://nus.org.ua/news/zatverdily-try-profesijnij-standart-vchytelya-dokument/> (дата звернення: 16.03.2023)

12. Фомін К. В. Підготовка вчителя початкової школи до організації діалогічного навчання : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Державний університет безпеки життєдіяльності. Львів, 2020. 22 с.

13. Kryvylova, O., Oleksenko, K., Kotelianets, N., Kotelianets, Y., Kindei, L., & Kushnirova, T. Influence of the state reform of primary education on the professional training of future teachers. *Cuestiones Políticas*, 40(75). 2022. 134-144.

References

1. Andrijevsjka, V. M. (2019). *Teoretychni i metodychni zasady pidgotovky majbutnjogo vchytelja pochatkovoji shkoly do vykorystannja informacijnokomunikacijnykh tekhnologij u profesijnij dijaljnosti* [Theoretical and methodological bases for training future primary school teachers to use ict in their professional activities]: (Abstract of doctorale's thesis). Kharkiv [in Ukrainian].

2. Borysenko, M. Ju. (2016). *Metodyka navchannja aryfmetychnogho materialu uchniv pochatkovoji shkoly z vykorystannjam mul'tymedijnykh tekhnologij* [Methods of teaching arithmetic material elementary school pupils using multimedia technologies]. (Abstract of PhD thesis). Cherkasy [in Ukrainian].

3. Buchkivs'jka, Gh. V. (2019). *Systema profesijnoji pidgotovky majbutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv na zasadakh narodnogho dekoratyvno-uzhytkovogho mystectva* [The system of professional training of future elementary school teachers on the basis of folk decorative and applied arts]: (Abstract of doctorale's thesis). Ternopil [in Ukrainian].

4. Vyhrestenko, Zh. V. (2020). *Formuvannja ghotovnosti do ghrupovoji navchaljnoji dijaljnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv zasobamy tekhnologij partnerstva* [Formation of readiness for group educational activity of future primary school teachers by means of partnership technology]: (Abstract of PhD thesis). Perejaslav [in Ukrainian].

5. Ghushhyna, N. I. (2019). *Rozvytok cyfrovoji kompetentnosti vchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh projektnoji dijaljnosti* [Development of digital competence of the teachers in elementary school in the conditions of the project activity]. (Abstract of PhD thesis). Kyiv [in Ukrainian].

6. Krasovs'jka, O. O. (2017). *Teoretychni ta metodychni zasady profesijnoji pidgotovky majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly u ghaluzi mystec'kovoji osvity zasobamy innovacijnykh tekhnologij* [Theoretical and methodical principles of professional preparation of future teachers of initial school in industry of artistic education by facilities of innovative technologies]: (Abstract of doctorale's thesis). Zhytomyr [in Ukrainian].

7. Kryzhanovs'kij, A. I. (2017). *Formuvannja profesijnoji kompetentnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly z vykorystannjam veb-tekhnologij u pedagoghichnykh koledzhakh* [Formation of professional competence of primary school teachers using web-technologies in pedagogical colleges]: (Abstract of PhD thesis). Ljviv [in Ukrainian].

8. Marko, M. M. (2018). *Formuvannja ghotovnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do zastosuvannja navchaljno-ighrovykh tekhnologij u profesijnij dijaljnosti* [The formation of the readiness of future primary school teachers to apply educational and gaming technologies in their professional activities]: (Abstract of PhD thesis). Mukachevo [in Ukrainian].

9. Oleksenko, K. B. (2022). *Eksperymentaljne doslidzhennja pidgotovky majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly do projektuvannja navchalnogho seredovyshha* [An experimental study of the preparation of future primary school teachers for designing an educational environment]. *Naukovyj visnyk Ljtojnoji akademiji. Serija: Pedagoghichni nauky – Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Pedagogical sciences*, issue 12, 87-93 [in Ukrainian].

10. Oleksenko, K. B. (2023). *Osoblyvosti monitoryngovogho doslidzhennja formuvannja ghotovnosti majbutnikh uchyteliv pochatkovoji shkoly do projektuvannja navchalnogho seredovyshha* [Peculiarities of the monitoring study of the formation of the readiness of future primary school teachers to design an educational environment]. *Imidzh suchasnogho pedagogha – The image of a modern teacher*, 1 (208), 45–50 [in Ukrainian].

11. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torghivli ta sil's'koghho ghospodarstva Ukrainy (2020). *Pro zatverdzhennja profesijnogho standartu za profesijamy «Vchytelj pochatkovykh klasiv zakladu zaghal'noji seredn'oji osvity», «Vchytelj zakladu zaghal'noji seredn'oji osvity», «Vchytelj z pochatkovoji osvity (z dypломom molodshogho specialista)»: nakaz № 2736 vid 23 ghrudnja 2020 r.* [On approval of the professional standard for the professions «Primary School Teacher of a general Secondary Education Institution», «Teacher of a general Secondary Education Institution», «Teacher of primary education (with a junior specialist's diploma)»: Order № 2736 dated December 23, 2020]. Retrieved from : <https://nus.org.ua/news/zatverdylly-try-profesijni-standart-vchytelya-dokument/> [in Ukrainian].

12. Fomin, K. V. (2020). *Pidghotovka vchytelja pochatkovoji shkoly do orghanizaciji dialoghichnogho navchannja* [Training of primary school teachers to organize dialogue teaching]: (Abstract of PhD thesis). Lviv [in Ukrainian].

13. Kryvylova, O., Oleksenko, K., Kotelianets, N. et al. (2022). *Influence of the state reform of primary education on the professional training of future teachers.* *Cuestiones Políticas*, 40(75), 134-144. [in English].

АНОТАЦІЯ

У професійному стандарті за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» як одна з основних трудових функцій зазначено «участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища», що передбачає сформованість здатності до проектування осередків навчання, виховання і розвитку учнів. Суттєвих змін має зазнати процес і зміст підготовки вчителів початкових класів, здатних до проектування навчального середовища за вимогами сучасної української школи.

У статті схарактеризовано діагностичний інструментарій з оцінки рівнів сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища за особистісним, змістовно-процесуальним та оцінно-регулятивним критеріями: визначення векторів спрямованості особистості за Б. Бассом; аналіз продуктів діяльності; мотиваційне есе; короткий орієнтовний тест за Е. Вандерлікком; шкала самооцінки мета-когнітивної поведінки за Д. Лакоста; тест на креативне мислення за С. Медником; визначення рівня рефлексивності; методика на визначення рівня емоційного інтелекту за Н. Холлом; методика дослідження вольової саморегуляції за Е. Ейдманом.

Аналіз експериментальних даних засвідчив якісні зміни на низькому та середньому рівнях сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища, зумовлені зменшенням кількості здобувачів вищої освіти цих категорій упродовж педагогічного експерименту в КГ (на 6,97% і 6,33% відповідно) та ЕГ (на 13,92% і 17,73% відповідно). Достатній і високий рівні сформованості означеної готовності також продемонстрували позитивні якісні зміни: збільшення кількості здобувачів вищої освіти у КГ (на 10,13% і 3,17% відповідно) та ЕГ (на 22,16% і 9,49% відповідно). Отримані результати підтверджено використанням методів математичної статистики, зокрема розрахунку критерію Пірсона $\chi^2 = 11,2$ та t-критерію Стьюдента $t = 8,4$.

За всіма показниками відбулися статистично достовірні зміни рівня сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до проектування навчального середовища, що є підставою для твердження про високу дієвість розробленої структурно-функціональної моделі, зокрема запропонованих організаційно-педагогічних умов, форм, методів і засобів.

Ключові слова: готовність, експериментальне дослідження, діагностика, модель, початкова школа, учитель.